

Bijlage C 47: Terugkeerprogramma Uitvoeringsregeling
(behorend bij en deel uitmakend van de brief
van de Staatssecretaris van Justitie aan de
Directeur-Generaal van de IOM, d.d. 19 november
1991, nr 142596/91/DVZ)

1. Schets van het Terugkeerprogramma

Het Terugkeerprogramma is gericht op de bevordering van een humaan en effectief beleid voor de terugkeer of hervestiging van bepaalde categorieën van vreemdelingen. Om dit doel te bereiken is een bureau voor het vrijwillig vertrek van vreemdelingen ingesteld. Het bureau heeft tot taak het verlenen van bijdragen voor de vrijwillige terugreis en de eerste periode van verblijf in het land van herkomst aan vreemdelingen, die op grond van de vreemdelingenwetgeving niet in Nederland mogen blijven en wensen terug te keren naar hun land van herkomst en voldoen aan de hieronder opgenomen voorwaarden. Ook kunnen bijdragen worden verstrekt voor vertrek naar een derde land, mits toelating in dat land gewaarborgd is.

De hiervoor genoemde terugkeerbijdragen zijn vooral bedoeld voor de categorie vreemdelingen die met toestemming van de overheid hier te lande verblijft, na een eerste afwijzing van een verzoek om een verblijfstitel. Gelet op het doel van een humaan en effectief terugkeerbeleid worden andere vreemdelingen niet bij voorbaat van het Terugkeerprogramma uitgesloten, mits dit niet het Nederlandse verwijderingsbeleid doorkruist. In geval van illegaal verblijf of beperking van de bewegingsvrijheid c.q. inbewaringstelling zal derhalve steeds op individuele basis aan deze voorwaarde moeten worden getoetst bij de directie Vreemdelingenzaken van het ministerie van Justitie en/of de desbetreffende vreemdelingendienst.

Het bedrag dat de Staatssecretaris van Justitie beschikbaar stelt aan IOM voor de uitvoering van het Terugkeerprogramma wordt jaarlijks tijdig bekend gemaakt. Een vreemdeling kan geen rechten ontlenen aan dit programma voorzover het hiervoor bedoelde bedrag dreigt te worden overschreden. De Staatssecretaris van Justitie zal nadere aanwijzingen geven in geval van dreigende overschrijding van het budget.

2. Het Terugkeerbureau

Het bureau voor het vrijwillig vertrek van vreemdelingen, het zg. Terugkeerbureau, zal deel uitmaken van de Missie van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) in Nederland (verder: de Missie). De instelling van het Terugkeerbureau en de uitvoering van het Terugkeerprogramma zijn gebaseerd op artikel I onder 5 en IV onder 1 c van de Overeenkomst gesloten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de International Organization for Migration inzake de uitvoerende werkzaamheden van de Organisatie in Nederland (Trb. 1990, 80).

Het Terugkeerbureau is gevestigd in het IOM-kantoor aan de Molenstraat 14 te 's Gravenhage, met een bijkantoor te Schiphol-Oost. Het Terugkeerbureau heeft tot taak om aanvragen in behandeling te nemen, de bijdragen vast te stellen, de terugreis te arrangeren, voorlichting te geven en voorlichting door derden te coördineren.

In het bijkantoor te Schiphol-Oost is een medewerker werkzaam die zorgt voor een goed verloop van de uitreis van de ontvanger van bijdragen, de uitreiking van de terugkeerbijdragen en de afhandeling van de formaliteiten. Hij is uitdrukkelijk gemachtigd tot het uitreiken van de terugkeerbijdragen.

Het hoofd van de Missie draagt zorg voor de schriftelijke en mondelinge instructies aan de medewerkers van het Terugkeerbureau, inclusief de medewerker te Schiphol-Oost, en is verantwoordelijk voor de inwerkingtreding en uitvoering van het Terugkeerprogramma.

3. Voorwaarden

Voor de verlening van bijdragen aan vreemdelingen op grond van het Terugkeerprogramma gelden, met inachtneming van het onder 1 gestelde, de volgende voorwaarden:

- a. de betrokkene heeft zich naar Nederland begeven met de intentie zich aldaar te vestigen;
- b. de betrokkene beschikt niet of niet meer over een verblijfstitel op grond van artikel 8, 9 of 10 van de Vreemdelingenwet (Stb. 1965, 40) en wenst vrijwillig uit Nederland te vertrekken;
- c. de betrokkene beschikt niet over voldoende financiële middelen om zelfstandig uit Nederland te vertrekken;
- d. de betrokkene is geen onderdaan van een Lid-Staat van de Europese Economische Gemeenschap;
- e. de betrokkene verleent medewerking aan het Terugkeerbureau door het (laten) geven van informatie en het opvolgen van instructies met het oog op zijn vertrek;
- f. de betrokkene ziet af van het voeren van procedures ter verkrijging van een verblijfstitel of van uitstel van vertrek uit Nederland;
- g. de betrokkene heeft niet een inbreuk gepleegd op de openbare orde op grond waarvan zijn vertrek uit Nederland een doorkruising zou betekenen van het strafrechtelijke vervolgingsbeleid;
- h. de betrokkene heeft niet eerder bijdragen ontvangen op grond van het Terugkeerprogramma of gebruik gemaakt van een andere, vergelijkbare voorziening in Nederland of in het buitenland;
- i. de aanvraag van terugkeerbijdragen is niet gebaseerd op oneigenlijke gronden;
- j. het vertrek van de betrokkene kan feitelijk worden gerealiseerd;
- k. de verlening van de bijdragen leidt niet tot overschrijding van de vanwege de Staatssecretaris van Justitie aan IOM beschikbaar gestelde rijksbijdrage.

Naast de voorwaarden a t/m k geldt nog een aanvullende voorwaarde indien het een vreemdeling betreft die niet met instemming van de overheid in Nederland verblijft, dan wel die onderworpen is aan een vrijheidsbeperkende maatregel op grond van de Vreemdelingenwet:

- vertrek uit Nederland onder het Terugkeerprogramma betekent geen doorkruising van concrete maatregelen ter uitvoering van het verwijderingsbeleid.

Toelichting

ad a.

Met het stellen van deze voorwaarde wordt voorkomen dat vreemdelingen, die voor een toeristisch bezoek of op doorreis in Nederland verblijven, een beroep kunnen doen op het Terugkeerprogramma teneinde hun terug- of doorreis te doen financieren.

ad b.

Ten aanzien van deze voorwaarde geldt dat het niet alleen vreemdelingen betreft die een aanvraag voor eerste toelating hebben ingediend maar ook zij die een verzoek om voortgezet verblijf hebben gedaan en degenen ten aanzien van wie niet (langer) een verblijfsrechtelijke procedure aanhangig is.

ad c.

Of de betrokkene beschikt over voldoende financiële middelen wordt door het Terugkeerbureau getoetst op grond van door de directie Vreemdelingenzaken te geven aanwijzingen.

ad f.

Deze voorwaarde dient ertoe dat bij vertrek van de betrokkene aanhangige procedures worden beëindigd, c.q. dat geen nieuwe procedures alsnog aanhangig worden gemaakt. In dit verband wordt met procedures bedoeld op herzienings- en beroepsprocedures ter verkrijging van een verblijfstitel op grond van artikel 9 of 10 van de Vreemdelingenwet, evenals procedures in kort geding waarin een verbod tot uitzetting van de betrokkene uit Nederland wordt gevraagd en beroepsprocedures naar aanleiding van een afwijzend vonnis in kort geding. Met het oog op deze voorwaarde moet de betrokkene een verklaring ondertekenen dat aan deze voorwaarde zal worden voldaan.

ad g.

Toetsing aan deze voorwaarde vergt steeds afstemming met de directie Vreemdelingenzaken en/of de desbetreffende vreemdelingendienst.

ad i.

Oneigenlijke gronden kunnen bijvoorbeeld in het geding zijn indien een beroep op het Terugkeerprogramma wordt gedaan louter met het oogmerk een extra opschorting van het vertrek te bewerkstelligen. Indien er aanwijzingen zijn voor het bestaan van oneigenlijke gronden vindt voor de toetsing aan deze voorwaarde afstemming plaats met de directie Vreemdelingenzaken en/of de desbetreffende vreemdelingendienst.

Ten aanzien van de aanvullende voorwaarde

Deze voorwaarde beoogt vooral te voorkomen dat de inspanningen van de directie Vreemdelingenzaken en/of de vreemdelingendienst in het kader van het verwijderingsbeleid worden gefrustreerd door een succesvol beroep op het Terugkeerprogramma. Of er sprake is van een dergelijke doorkruising van het verwijderingsbeleid dient van geval tot geval te worden beoordeeld. Derhalve vindt ook voor de toetsing aan deze voorwaarde afstemming plaats met de directie Vreemdelingenzaken en/of de desbetreffende vreemdelingendienst.

4. Specificatie van de terugkeerbijdragen

Het Terugkeerbureau verleent bijdragen onder het Terugkeerprogramma door de vreemdeling in het bezit te stellen van een vliegticket voor vertrek naar zijn land van herkomst of naar een derde land waar zijn toelating is gewaarborgd.

Daarnaast wordt een ondersteuningsbijdrage toegekend ten behoeve van de kosten van levensonderhoud in de eerste periode na vertrek uit Nederland. De omvang van deze kosten is afhankelijk van de individuele feiten en omstandigheden van de betrokken vreemdeling. Bij de vaststelling van de hoogte van de ondersteuningsbijdrage wordt door het Terugkeerbureau in het bijzonder rekening gehouden met de gezinssituatie in Nederland en de periode die is verstreken sinds de afwijzing in eerste aanleg van het verzoek om (voortgezet) verblijf in Nederland.

Gelet hierop luiden de maximale ondersteuningsbijdragen als volgt:

- voor vreemdelingen die een verzoek om toelating c.q. voortgezet verblijf hebben ingediend waarop nog niet in herziening is beslist:
  - * alleenstaanden fl 1250.-
  - * gezinnen, t/m twee kinderen fl 1750.-
  - * voor elk volgend kind fl 200.-
- voor vreemdelingen in andere gevallen:
  - * alleenstaanden fl 500.-
  - * gezinnen, t/m twee kinderen fl 700.-
  - * voor elk volgend kind fl 100.-

Onder gezinnen worden ook verstaan duurzame, niet-huwelijkse samenleefvormen zoals omschreven in het kader van het toelatingsbeleid voor partners (Vreemdelingencirculaire 1982, hoofdstuk B 19, onder 3).

5. De handelwijze van het Terugkeerbureau

Het Terugkeerbureau maakt in voorlichtingsactiviteiten aan de betrokkenen duidelijk dat de toekenning van terugkeerbijdragen mede afhankelijk is van de beschikbaarheid van gelden. Een vreemdeling kan geen rechten ontlenen aan dit programma voorzover het door de Staatssecretaris van Justitie beschikbaar gestelde bedrag dreigt te worden overschreden.

Aanvragen op grond van het Terugkeerprogramma dienen te worden gedaan door tussenkomst van de instanties waarmee het Terugkeerbureau afspraken heeft gemaakt over de toegeleiding van aanvragen, of bij het Terugkeerbureau te 's-Gravenhage. Het betreft onder meer de Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland en de Bureaus voor Rechtshulp. Het Terugkeerbureau stelt aan deze bemiddelende instanties aanvraagformulieren ter beschikking en geeft algemene voorlichting over het Terugkeerprogramma. De bemiddelende instanties lichten op hun beurt de vreemdeling voor omtrent het Terugkeerprogramma en dragen zorg voor het invullen van de aanvraagformulieren en de doorzending daarvan aan het Terugkeerbureau.

Het aanvraagformulier bevat een door de vreemdeling te ondertekenen verklaring dat hij heeft besloten tot vrijwillig vertrek naar het land van herkomst of naar een derde land en dat hij het Terugkeerbureau verzoekt zijn vertrek uit Nederland te regelen met verstrekking van de terugkeerbijdragen op grond van het Terugkeerprogramma. Op het aanvraagformulier worden voorts de gegevens vermeld die van belang zijn om te bepalen of de betrokkene voldoet aan de in dit Terugkeerprogramma opgenomen voorwaarden.

Na ontvangst van het aanvraagformulier wordt dit beoordeeld door het Terugkeerbureau. Zonodig wordt de vreemdeling gevraagd zijn aanvraag persoonlijk te komen toelichten of nadere gegevens of documenten te verschaffen. Indien de aanvraag voor inwilliging in aanmerking komt, wordt hiervan bericht gedaan aan de betrokkene. Ook wordt de directie Vreemdelingenzaken c.q. de desbetreffende vreemdelingendienst hierover geïnformeerd. In voorkomende gevallen verleent de directie Vreemdelingenzaken c.q. de desbetreffende vreemdelingendienst op verzoek van het Terugkeerbureau uitstel van vertrek.

Het Terugkeerbureau verzorgt de benodigde reisformaliteiten. In beginsel zal het vertrek van de vreemdeling binnen 30 dagen na de indiening van het verzoek plaatsvinden.

De vreemdeling dient zich op de dag van vertrek te vervoegen bij de medewerker van het Terugkeerbureau te Schiphol. Deze begeleidt hem tot in de transitruimte alwaar hem persoonlijk het vliegticket wordt uitgereikt en de ondersteuningsbijdrage wordt betaald. Voornoemde medewerker maakt hiervan aantekening, evenals van het vertrek uit Nederland. Vervolgens wordt onmiddellijk de directie Vreemdelingenzaken c.q. de desbetreffende vreemdelingendienst geïnformeerd, de instantie die de aanvraag heeft toegeleid en, in voorkomend geval, de advocaat van de betrokkene.

6. Financiering van de uitvoering van het Terugkeerprogramma

Voor de uitvoeringskosten, zijnde de apparaatskosten en de programmakosten, wordt jaarlijks op aanvraag een rijksbijdrage ter beschikking gesteld aan de IOM.

Het voor uitvoeringskosten beschikbare bedrag bedraagt in 1991 maximaal f 2.500.000, terwijl voor de daaropvolgende jaren (vooralsnog tot en met 1995) een bedrag van ten hoogste 3,5 miljoen gulden per jaar is opgenomen in de financiële meerjarenramingen van het ministerie van Justitie. Het bedrag dat de Staatssecretaris van Justitie beschikbaar stelt aan de IOM voor de uitvoering van het Terugkeerprogramma wordt jaarlijks tijdig bekend gemaakt. Voor de wijze van financiering gelden de voorwaarden die door de Staatssecretaris van Justitie met de IOM overeen zijn gekomen in de Financieringsregeling Terugkeerprogramma.